

انگیزه‌های برای ادامه راه‌ندارم...

برای تهیه این گزارش بیش از دو هفته زمان صرف شد تا دانشجویان حاضر به گفت‌وگو شوند. علت امتناع آنان از مصاحبه نیز ترس از آینده تحصیلی و آبروی‌شان است، به همین دلیل دو تن از دانشجویان حاضر به انتشار نام خود نشدند.

رضا رتبه یک کنکور کارشناسی ارشد است که در دانشگاه فردوسی تحصیل می‌کند؛ او مقطع متوسطه را در دبیرستان استعداد‌های درخشان شهید هاشمی‌نژاد مشهد درس خوانده است و به شرط اینکه اسم واقعی او را نتوسیم حاضر به مصاحبه با ما می‌شود. رضای می‌گوید: دانشجوی ارشد رشته [...] هستم و نمی‌توانم از خانواده توقع پول توجیبی داشته باشم، برای همین اکنون مشغول بازاربایی هستم البته کار تصحیح سؤال آزمون‌های تشریحی دبستانی‌ها را انجام می‌دهم و ماهانه در بهترین حالت ۳۰۰ هزار تومان درآمد دارم و تمام مخارجم به عهده خودم است. واقعیت این است که ما از آینده شغلی رشته‌ای که انتخاب کردیم بی‌اطلاع بودیم و به صرف اینکه نام رشته ما دهان پرکن بود و لازم نبود شهریه بپردازیم، وارد دانشگاه شدیم. کار مرتبط با رشته‌ام اصلا معنا ندارد. اگر برگردم به همان زمانی که دبیرستانی بودم، فنی‌وحرفه‌ای را انتخاب می‌کنم تا یک هنر به درد بخور یاد بگیرم؛ درس‌هایی که ما خواندیم کاملا نظری بودو به درد هیچ کس نمی‌خورد.

رضا ادامه می‌دهد: دیگر علاقه‌ام به تحصیل را از دست داده‌ام، انگیزه‌ای برای ادامه تحصیل و رغبتی برای مهاجرت به خارج از کشور برای گرفتن مدرک دکتری ندارم. تعداد دانشجویان در دانشگاه ما زیاد است و استادان توجه لازم را ندارند و برخی از آن‌ها در خارج از دانشگاه مشغول انجام پروژه‌های کاری هستند. حتی یکی از استادان گفته به شرط پیگیری امور اداری پروژه‌هایش به من نمره می‌دهد! واقعا از درس خواندن ناامید شده‌ام، حتی در محیط دانشگاه معیار استادان توانمندی و استعداد دانشجویان نیست، در چنین وضعیتی چه انتظاری از بازار و جامعه می‌توانیم داشته باشیم.

کارگری بامدرک کارشناسی ارشد

او درباره سایر دانشجویانی که هم دوره اش هستند به ما می‌گوید: بیشتر دانشجویان از وضعیتی که دارند راضی نیستند. کسانی که هزینه‌های زندگی‌شان روی دوش خودشان است به کارهایی مثل بازاربایی، پیشخدمتی در رستوران، کارگری در آب‌میوه‌فروشی، نقاشی ساختمان و از این سن مدل کارها مشغول می‌شوند. کمتر کسی پیدا می‌شود که کار مرتبط با رشته‌و حتی کار آموزشی انجام دهد. دانشجویان دوره دکتری هم فرصت شغلی در حوزه تدریس ندارند چه رسیده‌باشند دانشجویان ارشد!

درباره آینده از او می‌پرسم، می‌گوید: همین امروز اگر دانش‌آموخته شوم باید بروم سربازی، از سربازی که برگردم هیچ سرمایه‌ای ندارم، شغلی ندارم. وقتی از سربازی برگردم چون دو سال از همه چیز و همه کارها دور بوده‌ام، عملا تازه باید از صفر شروع کنم. مدرک کارشناسی ارشد از دانشگاه فردوسی دارم، اما از پس هزینه‌های خودم هم بر نمی‌آیم، در چنین اوضاعی فکر کردن به ازدواج بیشتر شبیه یک شوخی است!

هر شب کاپوس می‌دیدم...

احسان یکی از دانشجویان شبانه در مقطع کارشناسی ارشد دانشگاه فردوسی است. او هم بر روی اینکه در آینده تحصیلی اش مشکلی به وجود نیاید ترجیح می‌دهد در گزارش نامی از او به میان نیاید. احسان می‌گوید: هزینه تحصیل در دوره شبانه دانشگاه هر ترم حدود سه میلیون تومان است و باید هزینه تحصیل را خودم پرداخت کنم. از طرفی دانشگاه به دانشجوی دوره شبانه خوابگاه و غذا نمی‌دهد و این هزینه‌ها هم بر من تحمیل شدو مجبور شدم هم‌زمان کار هم بکنم. البته دو سال به صورت غیرقانونی در خوابگاه می‌خوابیدم و هر شب با این کاپوس که ماموران حراست بالای سرم هستند از خواب می‌پریدم. برای تأمین هزینه‌ها در سالن غذاخوری دانشگاه کار می‌کنم و ماهانه حدود ۲۰۰ هزار تومان درآمد دارم. قبلا علاوه بر کار در سالن غذاخوری، خارج از دانشگاه هم کار می‌کردم اما کار هم‌زمان با درس واقعا امکان پذیر نیست. به خاطر کار کردن نتوانستم بعضی از درس‌ها را پاس کنم و یک‌سالی عقب‌ماندم. با وضعیت درسی که من دارم فرصت ادامه تحصیل در مقطع دکتری ومهاجرت به خارج از کشور را از دست داده‌ام. دیگر ادامه تحصیل برایم امکان پذیر نیست. تا همین جا هم به خاطر تحصیل تنها فرصت شغلی مناسبی را که برایم پیش‌آمد از دست داده‌ام و پشیمانم.

او از فشارها و استرس‌هایی که دارد برآیم می‌گوید: ما تحت فشار جامعه و خانواده هستیم، از من توقع دارند که بامدرک کارشناسی ارشد از دانشگاه معتبر فردوسی، بتوانم کار درست و درمانی پیدا کنم، تشکیل خانواده بدهم و درآمد مناسب داشته باشم، اما تمام این‌ها رؤیایی بیش نیست! دانشگاه ان گلستانی نبود که به ما وعده داده بودند و کفرش را می‌کردیم. آنچه آینده را می‌سازد پول و پارتی است که من ندارم؛ مدرک تحصیلی به‌درد نمی‌خورد، کاش سراغ علاقه‌ام می‌رفتم.

تشکیل کمپینی با هفت هزار عضو

تا اینجا فقط صحبت‌های دانشجویان دوره کارشناسی ارشدر را خواندید که در راه تحصیل تا نیمه جلو آمده‌اند. برای فهمیدن مشکلات و وضعیت دانشجویان دوره دکتری سراغ برخی از نمایندگان «کمپین دانشجویان دکتری» می‌روم که یک‌سالی است به آخر خط رسیده‌اند و صدای اعتراض‌شان را خردا ماه اسما

دانشجویان بر تر مقاطع تحصیلات تکمیلی از مطالبات و آینده‌نامعلوم خود می‌گویند

نخبگان بلا تکلیف

مسعودسلطانی – آنان از ماراتن‌گُشنده کنکور سه بار عبور کرده‌اند. در اولین نگاه و اولین مواجهه با آن‌ها سرهای خم، چشمان ضعیف و نگاه‌های نگران‌شان را می‌بینم. چشم‌هایی نگران از آنچه که در پیش روی‌شان است، آنچه که «آینده» نامیده می‌شود. چشم‌هایی که نگرانی خود را پشت لبخندهایی مصنوعی مخفی کرده‌اند.

۳۰ ساله شده و بعضی هم ۳۰ سال را رد کرده‌اند. با تجمع مقابل وزارت علوم به گوش مسئولان رساندند. با آنان در دفتر شورای صنفی دانشجویان دانشگاه فردوسی قرار می‌گذارم. صحبت‌مان را در اتاق سرد و

تمام شیشه‌ای شورا شروع می‌کنیم.

مینا مرتضوی، دانشجوی دوره دکتری ریاضی یکی از اعضای فعال این کمپین است و درباره چگونگی شکل‌گیری جمع‌شان می‌گوید: تا سال ۹۳ به دانشجویان دکتری وام‌پژوهانه و چندین نوع وام دیگر با بازپرداخت‌های مناسب داده می‌شد. وام‌پژوهانه به صورت سه‌ماهه و بر اساس هر ماه ۶۵ هزار تومان به دانشجویان دوره دکتری اعطا می‌شد. اما از سال گذشته این وام پرداخت نشد تا اینکه در بهار سال ۹۶ اعلام شد وام‌پژوهانه از طریق بانک توسعه و تعاون پرداخت می‌شود و این یعنی طی کردن مراحل اداری جدید، آوردن ضامن غیر بازنشسته که فیش کسر از حقوق داشته باشد. یعنی طی کردن مرحله قبلی

تمام شیشه‌ای شورا شروع می‌کنیم. مینا مرتضوی، دانشجوی دوره دکتری ریاضی یکی از اعضای فعال این کمپین است و درباره چگونگی شکل‌گیری جمع‌شان می‌گوید: تا سال ۹۳ به دانشجویان دکتری وام‌پژوهانه و چندین نوع وام دیگر با بازپرداخت‌های مناسب داده می‌شد. وام‌پژوهانه به صورت سه‌ماهه و بر اساس هر ماه ۶۵ هزار تومان به دانشجویان دوره دکتری اعطا می‌شد. اما از سال گذشته این وام پرداخت نشد تا اینکه در بهار سال ۹۶ اعلام شد وام‌پژوهانه از طریق بانک توسعه و تعاون پرداخت می‌شود و این یعنی طی کردن مراحل اداری جدید، آوردن ضامن غیر بازنشسته که فیش کسر از حقوق داشته باشد. یعنی طی کردن مرحله قبلی

تمام شیشه‌ای شورا شروع می‌کنیم. مینا مرتضوی، دانشجوی دوره دکتری ریاضی یکی از اعضای فعال این کمپین است و درباره چگونگی شکل‌گیری جمع‌شان می‌گوید: تا سال ۹۳ به دانشجویان دکتری وام‌پژوهانه و چندین نوع وام دیگر با بازپرداخت‌های مناسب داده می‌شد. وام‌پژوهانه به صورت سه‌ماهه و بر اساس هر ماه ۶۵ هزار تومان به دانشجویان دوره دکتری اعطا می‌شد. اما از سال گذشته این وام پرداخت نشد تا اینکه در بهار سال ۹۶ اعلام شد وام‌پژوهانه از طریق بانک توسعه و تعاون پرداخت می‌شود و این یعنی طی کردن مراحل اداری جدید، آوردن ضامن غیر بازنشسته که فیش کسر از حقوق داشته باشد. یعنی طی کردن مرحله قبلی

جواد بنی‌حسن: هر دانشجوی دوره دکتری با فرض اینکه وام‌پژوهانه ۶۵۰ هزار تومانی دریافت کند و دستیار پژوهشی استاد شود و ماهانه ۲۵۰ تومان از این طریق دریافت کند، در بهترین حالت ماهانه ۹۰۰ هزار تومان دریافتی دارد. البته این بهترین حالت است که برای کمتر کسی پیش می‌آید

دانشجویان برای گرفتن وام از صندوق رفاه از سر گذرانده بودند.

او ادامه می‌دهد: برای پیگیری این مطالبات، کمپینی را تشکیل دادیم که هفت هزار نفر از دانشجویان و دانش‌آموختگان دوره دکتری در آن عضو هستند.

اولین حرکت کمپین برگزاری تجمعی هماهنگ در ۲۴ خرداد ماه اسمال در دانشگاه‌های سراسر کشور و مقابل وزارت علوم در تهران بود. پس از برگزاری تجمع مطالبات‌مان را از طریق فعالیت‌های مدنی مثل برگزاری جلسات رایزنی و جمع‌آوری امضا و ارسال نامه به رئیس‌جمهور و مقام معظم رهبری پیگیری و با ۱۴۵ نماینده مجلس شورای اسلامی و ۳۵ تن از رؤسای دانشگاه جلساتی ر برگزار کردیم.

اواضافه می‌کند: به‌تازگی خبرهایی از اصلاح وضعیت وام‌پژوهانه شنیده می‌شود البته مشکل اصلی ما آینده شغلی، نداشتن حقوق به‌زای تعهد حضور تمام وقت‌مان در دانشگاه و سخت‌گیری‌های بی‌موردی است که بر سر دفاع از پایان‌نامه دانشجویان دوره دکتری وجود دارد.

گزارش

دانشجویان بر تر مقاطع تحصیلات تکمیلی از مطالبات و آینده‌نامعلوم خود می‌گویند

نخبگان بلا تکلیف

در رسیدن به هدف، آنان را عصبی کرده است و این بخشی از روایت یکی از دانشجویان دکتری از خوابگاه دانشجویان است: «بیشتر دانشجویان به خاطر بالا رفتن سن‌شان عصبی و پر خاشگر شده‌اند... همیشه ناراضی هستند و این ناراضیتی در رفتارهای‌شان نمود دارد.»

دکترهایی که لنگ پژوهانه (وام کمک هزینه تحصیلی) ۶۵۰ هزار تومانی‌اند و برای گرفتن همین

شده نفر بیست و یکم فهرست مدنظر دولت بود. البته این مشکل در تمام دولت‌ها بوده، در تمام ادوار گذشته وضعیت خدماتی که وزارت علوم به دانشجویان دوره دکتری ارائه می‌داد نه تنها شایان توجه نبوده، بلکه باعث شده دانشجویان زیر بار قسط و قرض بروند و پس از تمام شدن تحصیل‌شان حداقل ۳۰ میلیون تومان بدهی به وزارت علوم داشته‌باشند.

بنی‌حسن ریشه مشکلات را افزایش صد درصدی پذیرش دانشجویان دوره دکتری از سال ۹۰ می‌داند. او در این باره می‌گوید: از سال ۹۰ شاهد افزایش جذب دانشجویان دوره دکتری و کارشناسی ارشد در دانشگاه‌های دولتی بودیم، اما متأسفانه

امکانات و منابع آموزشی عالی ما متناسب با این افزایش ظرفیت نبود و تاکنون نیز هیچ تغییری نکرده است و به همین دلیل است که به لحاظ کیفی سطح آموزش‌ها و خروجی دانشگاه آفت

تمام شیشه‌ای شورا شروع می‌کنیم. مینا مرتضوی، دانشجوی دوره دکتری ریاضی یکی از اعضای فعال این کمپین است و درباره چگونگی شکل‌گیری جمع‌شان می‌گوید: تا سال ۹۳ به دانشجویان دکتری وام‌پژوهانه و چندین نوع وام دیگر با بازپرداخت‌های مناسب داده می‌شد. وام‌پژوهانه به صورت سه‌ماهه و بر اساس هر ماه ۶۵ هزار تومان به دانشجویان دوره دکتری اعطا می‌شد. اما از سال گذشته این وام پرداخت نشد تا اینکه در بهار سال ۹۶ اعلام شد وام‌پژوهانه از طریق بانک توسعه و تعاون پرداخت می‌شود و این یعنی طی کردن مراحل اداری جدید، آوردن ضامن غیر بازنشسته که فیش کسر از حقوق داشته باشد. یعنی طی کردن مرحله قبلی

مینا مرتضوی: ترس از آینده در برخی از دانشجویان باعث شده که حاضر به برکشت به شهر خودشان نباشند؛ مثلا یکی از دانشجویان که از شهر دیگر به این شهر آمده، ۶سال تحصیل در دوره دکتری خود را طول داده‌است و هنوز تکمیل تحصیلاتش نکرده و قصد دفاع از پایان‌نامه و اتمام تحصیل ندارد

تمام شیشه‌ای شورا شروع می‌کنیم. مینا مرتضوی، دانشجوی دوره دکتری ریاضی یکی از اعضای فعال این کمپین است و درباره چگونگی شکل‌گیری جمع‌شان می‌گوید: تا سال ۹۳ به دانشجویان دکتری وام‌پژوهانه و چندین نوع وام دیگر با بازپرداخت‌های مناسب داده می‌شد. وام‌پژوهانه به صورت سه‌ماهه و بر اساس هر ماه ۶۵ هزار تومان به دانشجویان دوره دکتری اعطا می‌شد. اما از سال گذشته این وام پرداخت نشد تا اینکه در بهار سال ۹۶ اعلام شد وام‌پژوهانه از طریق بانک توسعه و تعاون پرداخت می‌شود و این یعنی طی کردن مراحل اداری جدید، آوردن ضامن غیر بازنشسته که فیش کسر از حقوق داشته باشد. یعنی طی کردن مرحله قبلی

تمام شیشه‌ای شورا شروع می‌کنیم. مینا مرتضوی، دانشجوی دوره دکتری ریاضی یکی از اعضای فعال این کمپین است و درباره چگونگی شکل‌گیری جمع‌شان می‌گوید: تا سال ۹۳ به دانشجویان دکتری وام‌پژوهانه و چندین نوع وام دیگر با بازپرداخت‌های مناسب داده می‌شد. وام‌پژوهانه به صورت سه‌ماهه و بر اساس هر ماه ۶۵ هزار تومان به دانشجویان دوره دکتری اعطا می‌شد. اما از سال گذشته این وام پرداخت نشد تا اینکه در بهار سال ۹۶ اعلام شد وام‌پژوهانه از طریق بانک توسعه و تعاون پرداخت می‌شود و این یعنی طی کردن مراحل اداری جدید، آوردن ضامن غیر بازنشسته که فیش کسر از حقوق داشته باشد. یعنی طی کردن مرحله قبلی

تمام شیشه‌ای شورا شروع می‌کنیم. مینا مرتضوی، دانشجوی دوره دکتری ریاضی یکی از اعضای فعال این کمپین است و درباره چگونگی شکل‌گیری جمع‌شان می‌گوید: تا سال ۹۳ به دانشجویان دکتری وام‌پژوهانه و چندین نوع وام دیگر با بازپرداخت‌های مناسب داده می‌شد. وام‌پژوهانه به صورت سه‌ماهه و بر اساس هر ماه ۶۵ هزار تومان به دانشجویان دوره دکتری اعطا می‌شد. اما از سال گذشته این وام پرداخت نشد تا اینکه در بهار سال ۹۶ اعلام شد وام‌پژوهانه از طریق بانک توسعه و تعاون پرداخت می‌شود و این یعنی طی کردن مراحل اداری جدید، آوردن ضامن غیر بازنشسته که فیش کسر از حقوق داشته باشد. یعنی طی کردن مرحله قبلی

تمام شیشه‌ای شورا شروع می‌کنیم. مینا مرتضوی، دانشجوی دوره دکتری ریاضی یکی از اعضای فعال این کمپین است و درباره چگونگی شکل‌گیری جمع‌شان می‌گوید: تا سال ۹۳ به دانشجویان دکتری وام‌پژوهانه و چندین نوع وام دیگر با بازپرداخت‌های مناسب داده می‌شد. وام‌پژوهانه به صورت سه‌ماهه و بر اساس هر ماه ۶۵ هزار تومان به دانشجویان دوره دکتری اعطا می‌شد. اما از سال گذشته این وام پرداخت نشد تا اینکه در بهار سال ۹۶ اعلام شد وام‌پژوهانه از طریق بانک توسعه و تعاون پرداخت می‌شود و این یعنی طی کردن مراحل اداری جدید، آوردن ضامن غیر بازنشسته که فیش کسر از حقوق داشته باشد. یعنی طی کردن مرحله قبلی

۹۰ درصد از دانشجویان دوره دکتری پس از فراغت از تحصیل در مشاغل مرتبط با رشته خود فعالیت نمی‌کنند. در عین حال هر روز شرایط تحصیلی برای دانشجویان سخت‌تر می‌شود. استادان تا زمانی که دو یا سه مقاله ISI در مجلات خارجی چاپ نکنیم، اجازه دفاع از پایان‌نامه و دانش‌آموختگی را نمی‌دهند. معمولا فرایندپذیرش مقاله و گرفتن جواب از هیئت داوری علمی مجلات خارجی بین یک تا دو سال زمان می‌برد، به همین دلیل سنوات تحصیلی مجاز بسیاری از دانشجویان تمام شده و مجبور به پرداخت شهریه به دانشگاه می‌شوند. انتشار این مقاله‌ها هیچ نفع علمی برای دانشگاه و کشور ندارد و در حقیقت تنها به نفع استادان و ارتقای مرتبه علمی آن‌هاست. بنی‌حسن درآمدهای یک

دانشجوی دوره دکتری را این طور تخمین می‌زند و می‌گوید: هر دانشجو دوره دکتری با فرض اینکه وام‌پژوهانه ۶۵۰ هزار تومانی دریافت کند و دستیار پژوهشی استاد شود و ماهانه ۲۵۰ تومان از این طریق دریافت کند، در بهترین حالت ماهانه ۹۰۰ هزار تومان دریافتی دارد. البته این بهترین حالت است که برای کمتر کسی پیش می‌آید. علاوه بر این‌ها هر دانشجو در طول سه سال تحصیل در بهترین حالت اگر بتواند دو مقاله ISI منتشر کند، از این طریق نیز در حدود مبلغی بین یک تا دو میلیون تومان از دانشگاه پاداش دریافت می‌کند.

ماده‌هشتمنی‌ها سونامی بودیم

مینا مرتضوی نیز از راهی که برای دکتر شدن آمده، ششمان است. او به عنوان استعداد درخشان توسط دانشگاه فردوسی در مقطع دکتری جذب شده است. می‌گوید: ما دهه هشتمنی‌ها سونامی جامعه ایران بودیم، زمانی که ما در مقطع کارشناسی درس می‌خواندیم، استادان‌مان کارشناس ارشد بودند، به این امید که بتوانیم در دانشگاه تدریس کنیم، تحصیل را ادامه دادیم اما حالا مدرک دکتری بی‌ارزش شده و مشاغل برای کسانی است که نزن خوب دارند.

از او می‌پرسم اگر برگردی به زمانی که دبیرستانی بودی، همین مسیری که ام‌ت را طی کردی را ادامه می‌دای؟ در جواب خیلی محکم می‌گوید: مسلما نه! اینکه تا مقطع دکتری تحصیل کنیم بد نیست، اما حتما رشته‌ای را می‌خواندم که به آن علاقه دارم و در کنار تحصیل مهارت و هنری هم یاد می‌گرفتم که بتوانم از طریق آن درآمد کسب کنم.با اینکه اصلا ایران نمی‌ماندم و مهاجرت می‌کردم. خارج از ایران امنیت شغلی و رفاه وجود دارد و برای افراد تحصیل کرده‌شان اجتماعی بالایی قائل هستند و از آموخته‌های آکادمیک در شغل و در زندگی می‌توان بهره برد و علم را گسترش داد، اما اینجا خبری از این چیزها نیست. از جو عمومی فضای خوابگاه می‌پرسم، مرتضوی می‌گوید: داخل خوابگاه بیشتر دانشجویان به خاطر بالا رفتن سن‌شان عصبی و پر خاشگر شده‌اند. سن دانشجویان تحصیلات تکمیلی بالا رفته و شانس ازدواج‌شان هم کمتر شده است. از آنجایی که بیشتر آن‌ها به این نتیجه رسیدند که تحصیلات و مدرک دکتری به کارشان نمی‌آید، همیشه ناراضی هستند و این ناراضی‌تی در رفتارهای‌شان نمود دارد. این ترس از آینده در برخی از دانشجویان باعث شده که حاضر به برگشت به شهر خودشان نباشند؛ مثلا یکی از دانشجویان که از شهر دیگری به مشهد آمده، ۶سال تحصیل در دوره دکتری خود را طول داده‌است و هنوز هم قصد دفاع از پایان‌نامه و اتمام تحصیل ندارد.

هیچ مکانیزی می‌برای تعادل میان آموزش عالی و بازار کار نداریم

مسائل مطرح شده توسط دانشجویان کمپین دکتری را با دکتر کامران داوری، معاون دانشجویی دانشگاه فردوسی مشهد در میان می‌گذاریم، او درباره تأکید استادان بر انتشار مقاله ISI توسط دانشجویان دوره دکتری قبل از دفاع از پایان‌نامه، می‌گوید: به‌طور کل اگر یک پژوهش خوب باشد و تولید علم کرده باشد به راحتی یک یا دو مقاله خروجی خواهد داشت. البته قانونی مبنی بر اینکه دانشجویان باید حتما مقاله ISI در مجلات خارجی چاپ کنند وجود ندارد و شرط دفاع از پایان‌نامه و دانش‌آموختگی، رسیدن دانشجو به حد کفایت علمی است که توسط استاد راهنما احراز می‌شود، او می‌افزاید: البته قانونی مبنی بر اینکه دانشجوی دوره دکتری برای دفاع از پایان‌نامه ملزم به ارائه مقاله باشد، وجود ندارد، این توافق است که معمولا میان گروه‌های آموزشی و دانشجویان دوره دکتری انجام می‌شود. البته استاد راهنمای دانشجو با توجه به تجربه‌ای که دارد و می‌داند برای چاپ هر مقاله بیش از یک سال زمان نیاز هست باید دانشجو را راهنمایی کند.

عبو هیئت علمی دانشگاه فردوسی درباره پذیرش بی‌رویه دانشجو در رشته‌هایی که بازار کار ندارد، می‌گوید: برای برقراری تعادل میان بازار کار و آموزش عالی سازوکارهای پیچیده‌ای وجود دارد که در برخی از کشورها از چندین ساختار استفاده می‌شود، اما در کشور ما و در بخش وزارت علوم هیچ سازوکاری وجود ندارد.

او می‌افزاید: یکی از این سازوکارها این است که وزارت کار شیب رشد یا نزول مشاغل و میزان نیاز بازار را اعلام کند یا اینکه هر رشته‌ای انجمن صنفی مثل نظام پزشکی داشته باشد که مثلا وقتی تعداد پرستاران بیکار ۲۰ درصد است جلوی پذیرش دانشجوی رشته پرستاری را بگیرد. اما در اقتصاد ایران این روش نوسانات زیادی وجود دارد آموزش عالی نمی‌تواند مدام خود را با وضعیت بازار به روز کند. این وظیفه خود متقاضیان است که بازار را رصد کنند و همین‌طور وزارت کار وظیفه دارد که وضعیت مشاغل مختلف را اعلام کند.